

RADO RADEŠČEK, Slovenske legende 2, Idrija, Založba Bogataj, ABC Merkur d.o.o, 1996, 305 strani

Založba Bogataj iz Idrije si je z izdajo Slovenskih legend (2) mag. Rada Radeščka privoščila velik podvig, saj je na tako rekoč 300 straneh drobnega tiska omogočila priti na dan delu, ki sicer utegne biti privlačno branje, včasih že v stilu kriminalke ali pustolovskega romana, ko skuša priti do dna resnici ob posameznih predmetih oz. pojavih folklornih pripovedi, ki se navezujejo na določeno lokacijo. S svojim načinom obravnave je postal prepoznaven koder koli, saj ga od začetkov svojih terenskih objav ne spreminja. Z njim odpira pomembno strokovno vprašanje o razmerju med zgodovino in slovstveno folkloro, med resničnostjo in njeno poetično nadgradnjo, kolikor slovstveno folkloro štejejo za vejo besedne umetnosti, gledano z vidika literarne vede, in kot umetnost narečij, z vidika jezikoslovja. Radešček to razmerje rešuje svojstveno. Rezultati njegovih člankov pač niso dognanja v smislu zgodovinske preverljive metodologije ali folkloristične minucioznosti, ki sledi posameznim motivom skozi čas in prostor in jo zadolžuje predvsem poetika množine, kot bi lahko dejali z eno besedo številnim variantam enega in istega dela.

Mentor pri Radeščkovem magisteriju prof. dr. Stane Južnič sicer nakazuje, da je z nalogo »Transmisija tradicij kot komunikacijski sistem« Rado Radešček »vstopil v vode znanosti«, vendar ne eksplicira katere. Pošteno bi bilo, da bi povedal, da glede na katedro, s katere prihaja priporočilo zanj, gre seveda za sociologijo, ne pa, na primer slavistiko, etnologijo ali njun interdisciplinarni člen: slovstveno folkloristiko. Ta si brez slabe vesti ne more več privoščiti ignorantskega obnašanja do prizadevanj za prečiščeno terminologijo bodisi na teoretični kot žanrski ravni. Presenetljivo je, da je popolnoma ravnodušen do tega tudi omenjeni profesor, kar kaže na presenetljivo omejenost in ozkost, kot da matična stroka za snov, ki jo vsebuje omenjena knjiga, sploh ne obstaja. Taji jo tako uvodničar kakor avtor knjige, kot da bi se zavedala, da imata marsikak pomislek do nje. Radešček se ograjuje od nje tudi tako, da predvideva kot uporabnika knjige predvsem nosilce slovstvene folklore in ljubitelje ter turiste, za stroko mu ni mar. To se bije z uvodno besedo, ki ga želi narediti za strokovno verificiranega raziskovalca. Glede na osnovno izobrazbo in tretjestopenjski študij bi to seveda lahko postal, če bi bil pripravljen spoštovati pravila, ki jih tako delo zahteva. To pa je z znanstvenim aparatom opremljeno besedilo. Radešček delno temu ustreže s krajevnim, osebnim in stvarnim kazalom, s čimer tudi strokovnjaku zelo olajša iskanje podatkov in njihovo preverjanje, stalna praksa je postala pri podobnih zbirkah tudi topografija obravnavanih pripovedi. Toda sicer je Radeščkov način podajanja žurnalističen, o čemer priča že to, da je bilo veliko teh ali podobnih prispevkov, ki sestavljajo navedeno knjigo, objavljenih v časopisu in revijah poljudnega tipa. Temu

ustrezen je tudi stil: priljuden, prikupen za bralca, z veliko dialoga, ki je znamenje neposrednosti. K privlačnosti dela veliko pripomorejo tudi številne fotografije, tako pokrajinske kot portretne, ki obravnavani snovi omogočajo, da postane bolj plastična in nazorna.

Obravnavano delo R. Radeščka pač ni strokovno v strogem pomenu besede, pač pa utegne biti dobrodošel vir predvsem za slovstveno folkloristiko, ki se bo morala do njega seveda obnašati previdno. Le-to vsekakor boli in moti avtorjeva zacementiranost glede žanrskega poimenovanja, s katerim vnaša v slovensko nepoučeno javnost zmedo in zbežanost. S folklorističnega vidika bi ga bilo najprimerneje krstiti za folklorizem, s stališča oblikovanja pa po J. Fikfaku sodi v literarčenje, se pravi, da dobiva največ točk s stališča spretnosti podajanja in predajanja slovstvene folklore na prehodni prostor med literaturo in narodopisje.

Marija Stanonik

ROŽANA KOŠTIAL, *Ljudske iz šavrinske Istre. Čiv, čiv, čiv, sen miken, ma sem živ ...*, Trst, Založba DEVIN, 1996, 158 strani, fotografije

Rožana Koštial je širšemu krogu ljubiteljev ljudske pesmi najbolj znana kot pevka – poustvarjalka ljudskih pesmi. S skupino pevcev in pevk iz dela Istre, imenovanega Šavrinija, se je z domačo – šavrinsko – pesmijo in skladbo predstavila že na marsikateri prireditvi. V knjigi *Čiv, čiv, čiv, sen miken, ma sem živ* nam razkriva del svojega dolgoletnega folklorističnega dela. Po uvodnih besedah dr. Marka Terseglava »gospa Rožana Koštial zapisuje vse, kar se dogaja okrog nje, od običajev in pesmi do vsakdanjega življenja«, v pričujoči knjigi je objavila le del pesmi (pa izštevanka, uganke, nagovore ...), ki jih je nabrala v svojem tridesetletnem zbirateljskem delu. Knjiga prinaša predvsem današnje izročilo, ki večinoma še živi med šavrinskimi ljudmi, in sicer iz krajev: Gažon, Srgaši, Šmarje, Pomjan z Dilci, Koštabona, Puče z Breči, Dolino nad Planjavami, Krkavče, Sv. Peter, Nova vas, Padna in Korte.

V kratkem *Uvodu* avtorica pove, kje živijo Šavrinke in Šavrini, v *Zbiranju in urejanju besedil*, katere pesmi je zbrala in kje jih je zapisovala in posnela, v delu *O razporeditvi vsebine* nam razloži, kako je razporedila vsebinske sklope ter kaj vsebuje posamezen sklop, v *Zapisovanju v knjigi* pove, da je delo nastalo »z namenom ohraniti ... da se ohranjeno vrne med tukajšnje ljudi, da jim bo v ponos in veselje«. Zaradi tega je pesmi zapisala sicer narečno, vendar poenostavljeno, brez posebnih fonetičnih znakov, kakršni se ponavadi uporabljajo pri dialektalnem zapisu. Napisano je tudi, kako so pesmi zapisane, in sicer natančno, upoštevajoč vsa strokovna pravila, ki naj